«جام‌جم» در راستای پیام اخیر مقام معظم رهبری اهمیت علوم پایه و علوم انسانی در کشور را بررسی می‌کند

دوبال اقتدار علمی ایران

زهرا حامدی
جام‌جم آنلاین

پیشرفت علمی را نمی‌توان فقط با تعداد محصولات فناورانه، کارخانه‌های پیشرفته یا دستاوردهای صنعتی سنجید؛ پشتوانه قدرت علمی هر کشور، توانایی تولید دانش، گشودن افق‌های تازه و شناخت دقیق مسائل جامعه است. در این میان، علوم پایه زیربنای شکل‌گیری فناوری‌های نوین‌اند و علوم انسانی با شناخت ابعاد اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، مسیر بهره‌گیری مؤثر از این ظرفیت‌ها را هموار می‌کنند. تأکید رهبر معظم انقلاب بر تقویت علوم پایه و علوم انسانی، عبور از مرزهای دانش و میدان دادن به نخبگان، باردیگر این پرسش را پیش روی سیاست‌گذاران قرار می‌دهد که چگونه می‌توان ظرفیت علمی کشور را به پیشرفت پایدار و اقتدار فناورانه تبدیل کرد؟ پاسخ به این پرسش، تنها در تولید مقاله و دستاوردهای آزمایشگاهی خلاصه نمی‌شود؛ بلکه به حمایت مستمر از پژوهش، پیوند مؤثر دانشگاه با صنعت و فراهم کردن زمینه نقش‌آفرینی نخبگان نیز وابسته است. دکتر مسعود میرزایی‌شهرابی، عضو هیأت علمی دانشگاه فردوسی مشهد و علیرضا نصراصفهانی، مدیر گروه آینده‌پژوهی مرکز پژوهش‌های مجلس در گفت‌وگو با جام جم، ابعاد مختلف این مسیر را بررسی کرده‌اند.

تأکید آیت‌الله سید مجتبی حسینی خامنه‌ای بر اهمیت علوم پایه و ضرورت مرزشکنی علمی، نشان‌دهنده جایگاه دانش بنیادی در دستیابی کشور به اقتدار علمی است؛ چراکه بسیاری از فناوری‌های راهبردی، پیش از آن‌که به محصولی صنعتی تبدیل شوند، به سال‌ها پژوهش در حوزه‌هایی مانند ریاضیات، فیزیک، شیمی و علوم زیستی وابسته‌اند. دکتر مسعود میرزایی‌شهرابی در گفت‌وگو با جام جم با اشاره به این موضوع می‌گوید: بخش بزرگی از فناوری‌های پیشرفته جهان، از تراشه‌ها و فناوری‌های پزشکی گرفته تا انرژی‌های نو، فناوری هسته‌ای و هوش مصنوعی، بدون پشتوانه علوم پایه امکان توسعه نداشته‌اند. از این منظر، علوم پایه صرفا مقدمه‌ای برای فناوری نیست بلکه یکی از مهم‌ترین منابع تولید قدرت علمی به‌شمار می‌رود. این نگاه با تأکید رهبر انقلاب بر تقویت علوم پایه و حمایت از پیشرفت‌های علمی هم‌راستاست؛ زیرا پژوهش بنیادی ممکن است در کوتاه‌مدت محصولی مشخص تولید نکند اما می‌تواند زمینه شکل‌گیری فناوری‌های متعدد در آینده را فراهم سازد. به همین دلیل، ارزیابی این علوم صرفا براساس درآمدزایی فوری، تصویر کاملی از نقش آنها در توسعه کشور ارائه نمی‌دهد. میرزایی‌شهرابی علوم پایه، مهندسی، علوم انسانی، فناوری، نوآوری و ثروت‌آفرینی را حلقه‌های به‌هم‌پیوسته زنجیره پیشرفت می‌داند و تأکید می‌کند که تولید دانش زمانی به نتیجه اقتصادی و اجتماعی می‌رسد که ارتباط میان این حلقه‌ها برقرار باشد.

توسعه فناوری؛ از پژوهش تا تولید و تجاری‌سازی

تأکید رهبر انقلاب بر پیوند ظرفیت‌های علمی و فناورانه کشور با صنعت و شرکت‌های دانش‌بنیان، ضرورت عبور از تولید دانش صرف و حرکت به سمت کاربردی‌شدن دستاوردهای علمی را برجسته می‌کند. تحقق این هدف، مستلزم طی کردن مراحل مختلف توسعه فناوری و فراهم کردن زیرساخت‌های لازم برای تولید و تجاری‌سازی است. عضو هیأت علمی دانشگاه فردوسی مشهد با تشبیه توسعه فناوری به نردبانی که باید پله‌پله پیموده شود، توضیح می‌دهد که یک ایده علمی برای تبدیل شدن به محصولی قابل عرضه در بازار، باید مراحل پژوهش، آزمایش، ساخت نمونه اولیه، آزمون‌های عملیاتی و آمادگی تولید را پشت‌سر بگذارد. سطوح آمادگی فناوری (TRL) و آمادگی تولید (PRL) نیز برای ارزیابی میزان بلوغ فناوری و آمادگی آن برای ورود به مرحله تولید به‌کار می‌روند. از این رو، دستیابی سریع به فناوری‌های پیچیده بدون فراهم کردن مقدمات علمی، صنعتی و اقتصادی واقع‌بینانه نیست. در همین چارچوب، حمایت از پژوهش‌های بنیادی و مرزشکن باید در کنار توسعه زیرساخت‌های صنعتی، تجهیزات تخصصی و ظرفیت‌های اقتصادی قرار گیرد. البته کارشناسان معتقدند هزینه بالای تجهیزات پژوهشی اکنون یکی از موانع توسعه برخی حوزه‌های علمی است که ایجاد آزمایشگاه‌های مشترک، توسعه زیرساخت‌های ملی پژوهش و تقویت همکاری دانشگاه‌ها با بخش خصوصی می‌تواند به استفاده بهتر از منابع کمک کند. این اقدامات، در امتداد تأکید رهبر انقلاب بر تقویت پیوند میان دانشگاه، صنعت و شرکت‌های دانش‌بنیان، زمینه تبدیل دستاوردهای علمی به محصولات و خدمات را فراهم می‌کنند.

علوم انسانی؛ حلقه ضروری در توسعه علمی و اقتصادی

تأکید اخیر رهبر معظم انقلاب بر اهمیت علوم انسانی در کنار علوم پایه، نشان می‌دهد که پیشرفت کشور نباید تنها با توسعه فناوری‌های پیشرفته سنجیده شود. تولید دانش و دستیابی به فناوری زمانی به پیشرفت همه‌جانبه منجر می‌شود که شناخت مسائل جامعه، اصلاح سیاست‌ها و توجه به ابعاد فرهنگی و اجتماعی نیز در کنار آن قرار گیرد. میرزایی‌شهرابی با اشاره به این موضوع، علوم پایه و علوم انسانی را دو بال پیشرفت جامعه می‌داند و معتقد است: ضعف در هر یک از این دو حوزه می‌تواند تحقق اهداف توسعه‌ای کشور را با مشکل مواجه کند. در این میان یکی از چالش‌های تقویت علوم پایه، افزایش گرایش به رشته‌ها و فعالیت‌هایی است که در کوتاه‌مدت درآمد بیشتری ایجاد می‌کنند؛ مسأله‌ای که می‌تواند بر انتخاب رشته دانشجویان و آینده تربیت نیروی متخصص اثر بگذارد. علوم انسانی با بررسی عوامل فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر این انتخاب‌ها، می‌تواند به شناخت ریشه‌های مسأله و طراحی راهکارهای مؤثر کمک کند. حوزه‌هایی مانند اقتصاد علم، جامعه‌شناسی آموزش، روان‌شناسی و مطالعات سیاست‌گذاری همچنین می‌توانند در تحلیل مسائل حکمرانی و بررسی پیامدهای تصمیم‌های عمومی نقش داشته باشند. از این منظر، توجه به علوم انسانی در کنار علوم پایه، نه‌تنها یک ضرورت دانشگاهی، بلکه بخشی از مسیر دستیابی به توسعه متوازن و سیاست‌گذاری کارآمد است.

نخبگی؛ فراتر از مدرک و تعداد مقاله

رهبر معظم انقلاب همچنین بهره‌گیری از ظرفیت نخبگان در عرصه‌های علمی، اجرایی و سیاست‌گذاری و ایجاد پیوند مؤثر میان دانشگاه، صنعت و بازار را از عوامل مهم پیشرفت کشور دانستند. تأکید ایشان بر میدان دادن به استعدادها و استفاده از توان علمی کشور، این نکته را برجسته می‌کند که تولید دانش به‌تنهایی کافی نیست و نخبگان باید فرصت داشته باشند دستاوردهای خود را در حل مسائل واقعی جامعه به‌کار گیرند. در همین راستا علیرضا نصراصفهانی، مدیر گروه آینده‌پژوهی مرکز پژوهش‌های مجلس، در گفت‌وگو با جام جم بر ضرورت تعریف مأموریت‌های ملی و تعیین اولویت‌های راهبردی برای نظام علمی کشور تأکید می‌کند؛ اولویت‌هایی که ارتقای جایگاه علوم پایه و علوم انسانی و بهره‌گیری از ظرفیت نخبگان را دربر می‌گیرد. به اعتقاد او، نخبگی نباید صرفا با مدرک تحصیلی، تعداد مقالات یا شاخص‌های محدود دانشگاهی سنجیده شود بلکه توانایی تشخیص مسأله، ارائه راه‌حل و گره‌گشایی از مشکلات جامعه نیز باید در شناسایی نخبگان موردتوجه قرار گیرد. این رویکرد به معنای نادیده گرفتن معیارهای علمی و تخصصی نیست بلکه بر اهمیت خلاقیت، توان حل مسأله، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و میزان اثرگذاری در کنار آنها تأکید دارد. نخبگان علوم پایه می‌توانند با توسعه دانش به پیشرفت فناوری کمک کنند و متخصصان علوم انسانی نیز با تحلیل مسائل اجتماعی، اقتصادی و حکمرانی، زمینه استفاده مؤثرتر از این ظرفیت‌ها را فراهم آورند. تحقق این هدف، به شایسته‌سالاری، فراهم کردن فرصت‌های رشد استعدادها و مشارکت نخبگان در تصمیم‌گیری‌های علمی و اجرایی نیاز دارد.

آینده ایران از مسیر علم می‌گذرد

تأکید رهبر انقلاب بر رشد علوم پایه و علوم انسانی، مرزشکنی علمی و بهره‌گیری از ظرفیت نخبگان، ناظر بر مسیری است که در آن تولید دانش، توسعه فناوری و حل مسائل کشور باید به یکدیگر پیوند بخورند. دیدگاه‌های میرزایی‌شهرابی درباره زنجیره علم تا ثروت و تأکید نصراصفهانی بر شایسته‌سالاری و اثرگذاری نخبگان نیز ابعاد علمی و اجرایی این رویکرد را روشن می‌کند. تحقق این مسیر به حمایت پایدار از پژوهش، بهبود شرایط فعالیت نخبگان، توسعه زیرساخت‌های علمی و تقویت ارتباط دانشگاه با صنعت و نظام تصمیم‌گیری نیاز دارد. اقتدار علمی با تصمیم‌های کوتاه‌مدت به دست نمی‌آید بلکه حاصل انباشت دانش، پرورش استعدادها و اعتماد به توان جامعه علمی برای حل مسائل کشور است. درنهایت، تقویت علوم پایه و علوم انسانی، فراهم کردن زمینه اثرگذاری نخبگان و تسهیل تبدیل دانش به نوآوری و ثروت می‌تواند اقتصاد دانش‌بنیان را به مسیری عملی برای پیشرفت و استقلال علمی ایران تبدیل کند؛ مسیری که با تحقق آن، کشور نه‌تنها توان بیشتری برای پاسخ‌گویی به نیازهای خود خواهد داشت بلکه می‌تواند جایگاه مؤثرتری در تولید و گسترش دانش در جهان به دست آورد.

یادداشت

دکتر غلامرضا خواجی
عضو هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد

حمایت از نخبگان یک ضرورت راهبردی

وقتی قدرت‌های غربی و ایالات‌متحده در طول دهه‌های گذشته با اعمال تحریم‌های همه‌جانبه، فشارهای حداکثری و سیاست‌های تحقیرآمیز تلاش کردند تا مسیر توسعه و پیشرفت ملت‌ها، و ازجمله ایران را متوقف سازند، با واقعیت خیره‌کننده‌ای روبه‌رو شدند که ضربه‌ای سنگین بر محاسبات استراتژیک آنها وارد کرد. آنها با تعجب دریافتند که ایران طی ۴۷ سال گذشته، با وجود تمامی تحریم‌های ظالمانه و تنگناهای اقتصادی، در حوزه‌های مختلف علمی، صنعتی و فناوری ازجمله صنایع موشکی، پزشکی، نانوتکنولوژی، معماری و... همواره جایگاهی میان پنج یا شش کشور برتر دنیا داشته و هرگز از این رتبه نزول نکرده است. این دستاورد شگرف، زنگ خطری جدی برای نظام سلطه بود که چگونه کشوری زیر سخت‌ترین فشارها می‌تواند به چنین قله‌هایی از علم دست یابد. از همین روست که رهبر معظم انقلاب اسلامی بر حفظ و تقویت این مسیر و جدی‌گرفتن این موضوع تاکید دارند؛ تاکیدی که معنای عملی آن، توجه واقعی به نخبگان، نوآوران و نیروهای انسانی متخصص، حمایت همه‌جانبه از آنها و مراقبت حقیقی از این سرمایه‌های بی‌بدیل ملی است.

بدیهی است که این توجه و حمایت راهبردی، نباید در حد شعارها و تقدیرهای ظاهری باقی بماند، بلکه نیازمند تحولی ساختاری در نگاه مدیران و اختصاص بودجه‌های کافی، اعطای امتیازات ویژه و هموارسازی مسیر پیشرفت جوانان است تا دلگرم بمانند و انگیزه‌ای محکم برای ماندن در وطن داشته باشند. جوان نخبه در ابتدای مسیر زندگی، تشکیل خانواده و سازندگی است و طبیعی است که جذب فضایی شود که امنیت شغلی و تامین مالی او را تضمین کند. در شرایطی که دانشگاه‌ها و مراکز علمی آن‌سوی مرزها با جذاب‌ترین امتیازات مالی و پژوهشی در پی جذب سرمایه‌های انسانی ما هستند، مقابله با این روند نیازمند اقداماتی متقابل و کارآمد است. به‌عنوان‌نمونه، فراهم‌کردن امکان ادامه‌تحصیل دانشجویان کارشناسی ارشد در مقطع دکترا بدون نیاز به کنکور و مصاحبه‌های طاقت‌فرسا، یا درنظرگرفتن حقوق، دستمزد و مزایای مکفی و آبرومندانه برای دانشجویان مقطع دکترا، ازجمله راهکارهای عاجلی است که می‌تواند مانع از وسوسه مهاجرت شود.

بنابراین، این وظیفه‌ای خطیر و راهبردی بر دوش دولت و ارکان مختلف نظام است تا با ایجاد امتیازات اداری، مالی و رفاهی رقابتی، محیطی امن و پرامید برای نسل جوان فراهم کنند. جوانان نخبه و خلاق ایران اسلامی نیازمند پشتوانه‌ای مطمئن هستند تا با خیال آسوده به تحقیق، نوآوری و حل چالش‌های کشور بپردازند. غفلت از این ضرورت حیاتی، فرصت‌ها را به تهدید بدل می‌کند، درحالی‌که سرمایه‌گذاری واقعی روی این نیروهای مستعد، تضمین‌کننده اقتدار علمی و استقلال همه‌جانبه کشور خواهد بود، چراکه تنها این نسل جوان و اندیشمند است که می‌تواند با تکیه بر انگیزه درونی، آینده ایران را به شکلی پایدار و سرافرازانه بسازد.

طراح: بیژن گورانی

جدول ۷۳۷۱

جدول عادی

افقی: ۱) نویسنده رمان سه تفنگدار ـ موضوع ـ قریه ۲) از مجموعه‌های تلویزیونی نوستالژیک کودک و نوجوان با هنرنمایی اکبر عبدی ۳) واحد پول قطر ـ صورت ـ خوب ۴) نوعی مخفی‌شدن نظامی ـ سالی که برای محاسبه فاصله سیارات در نظر می‌گیرند ـ قلعه حکومتی ۵) قدیمی‌ترین پل اصفهان ـ داخل شدن ـ نویسنده روسی رمان تاراس بولبا ۶) سنگ خارا ـ خداحافظی بیگانه ـ تکنیک ۷) اولین شهر میزبان المپیک ـ فیل ماقبل تاریخ ـ تهیدست ۸) استخوان دیواره قفسه سینه ـ ریاکاری و تزویر ـ آمارگیری ۹) ژرف ـ پوشاک پا ـ واحد اندازه‌گیری طول ۱۰) زهر ـ گیسو ـ روز بیست و هشتم هر ماه شمسی در ایران قدیم ۱۱) کمک‌رسانی ـ بزدل ـ مکان ۱۲) ننر ـ داستان بلند ـ خریدن ۱۳) سخن درگوشی ـ بی‌کس ـ روزها ۱۴) ابزاری مهم در مدیریت ترافیک و افزایش ایمنی جاده‌هاست ۱۵) رادار ـ خداحافظی ـ وطن.

عمودی: ۱) خرس فلکی ـ نیاکان ـ فضای استوانه‌ای داخل موتور درون سوز ۲) کنترل دقیق ـ زندگی مرفه ـ هستی ۳) برتری ـ از گندم بروید ـ قومی از نژاد سامی ۴) غیرحرفه‌ای ـ چوب سوزاندنی ـ پدران ۵) موجب آرامش خاطر ـ بزن بهادر ـ تیر پیکاندار ۶) تلخ ـ گیاه رنگرزی ـ معادل فارسی کروموزوم ۷) قدرت مالی ـ عصرانه سنتی قزوینی‌ها ـ آش هفت دانه ۸) شرط‌بندی ـ از تیم‌های فوتبال لیگ یک فرانسه ـ معادل فارسی تیتر ۹) قورباغه درختی ـ کتاب یهود ـ پدر آذری ۱۰) ضربه خورده ـ شهری در عراق ـ رب‌النوع خورشید ۱۱) رفوزه ـ واحدی نظامی ـ از ورزش‌های گروهی ۱۲) مقر سازمان ملل ـ نامی دخترانه ـ نوعی بیماری اختلال رشدی ۱۳) مجموعه تلویزیونی ـ از نام‌های پیامبر اسلام (ص) ـ کمک ۱۴) سپاسگزاری ـ وقت مناسب انجام کاری ـ توده مردم ۱۵) مایعی برای خوشبو کردن صورت و بدن ـ واگذار کردن ـ بدن.

جدول ویژه

افقی: ۱) کوهان شتر ـ کابوس ـ کثیف کردن ۲) از شعرای دوره صفوی که اشعاری در مدح امام علی (ع) سروده است ۳) قدرت ـ از مرکبات ـ اسب حضرت علی (ع) ۴) نمک نشناس ـ از واکنش‌های دفاعی بدن ـ روسیاه مطبخ ۵) تکرار حرف حرفی ـ حالتی در نخستین ماه‌های حاملگی ـ زن نازا ۶) عازم ـ عمیق ـ ضمیر اشاره ۷) از زنان اساطیری یونان ـ لطف و مهربانی ـ کابیله ۸) قتل سیاسی ـ میکروب کزاز ـ گلی زینتی ۹) بدرود ـ سرچشمه ـ سینمای سوخته آبادان ۱۰) روحانی زرتشتی ـ نرم ـ پرسوز و گداز ۱۱) فرزند اسماعیل نبی (ع) ـ ابزار نجاری ـ پسوند فاعلی ۱۲) تأیید خودمانی ـ آحاد ـ نخستین رئیس جمهور روسیه پس از فروپاشی شوروی ۱۳) ماهی تن ـ مردم ـ سوگند ۱۴) کنایه از درنظر داشتن کسی تا در یک موقعیت مناسب برای انجام کاری از او استفاده شود ۱۵) سالن مهمانی ـ از القاب امرای ترک ـ وطن.

عمودی: ۱) دشنام دادن ـ شریف بودن ـ تلاش کردن ۲) پیدا نمی‌شود ـ سرچشمه همه زشتی‌هاست ـ فریاد شادی ۳) بعد از مهر ـ زمین ناهموار پرآب و علف ـ از آلات موسیقی آذری ۴) قلعه تاریخی رامسر ـ مسابقه اتومبیلرانی ـ بهره وام ۵) نوعی کم خونی حاد ـ عیدانه ـ مذکر ۶) اخم و تخم ـ گزارش ـ محروم ۷) نوعی ضایعه پوستی ـ آسایش ـ پاردم ۸) ورزش توپ و راکت ـ قطعه آوازی ترانه گونه و پراحساس ـ از اجزای انگشتان ۹) از نام‌های خرما در مراحل رشد ـ سازی عرفانی ـ منفک ۱۰) سیستم گرمایش با موتورخانه مرکزی و رادیاتور ـ طب سنتی چینی ـ خاندان ۱۱) E ـ حشره‌ای بندپا ـ بلبل ۱۲) از القاب اشرافی اروپایی ـ ظرف هنری ـ همت گماشتن ۱۳) مادر ـ آبشار طبقاتی دیدنی لرستان ـ ظرفی برای پذیرایی ۱۴) سرقت ـ قلیل ـ آتیه ۱۵) کبود ـ گلی زیبا ـ دوتانون.

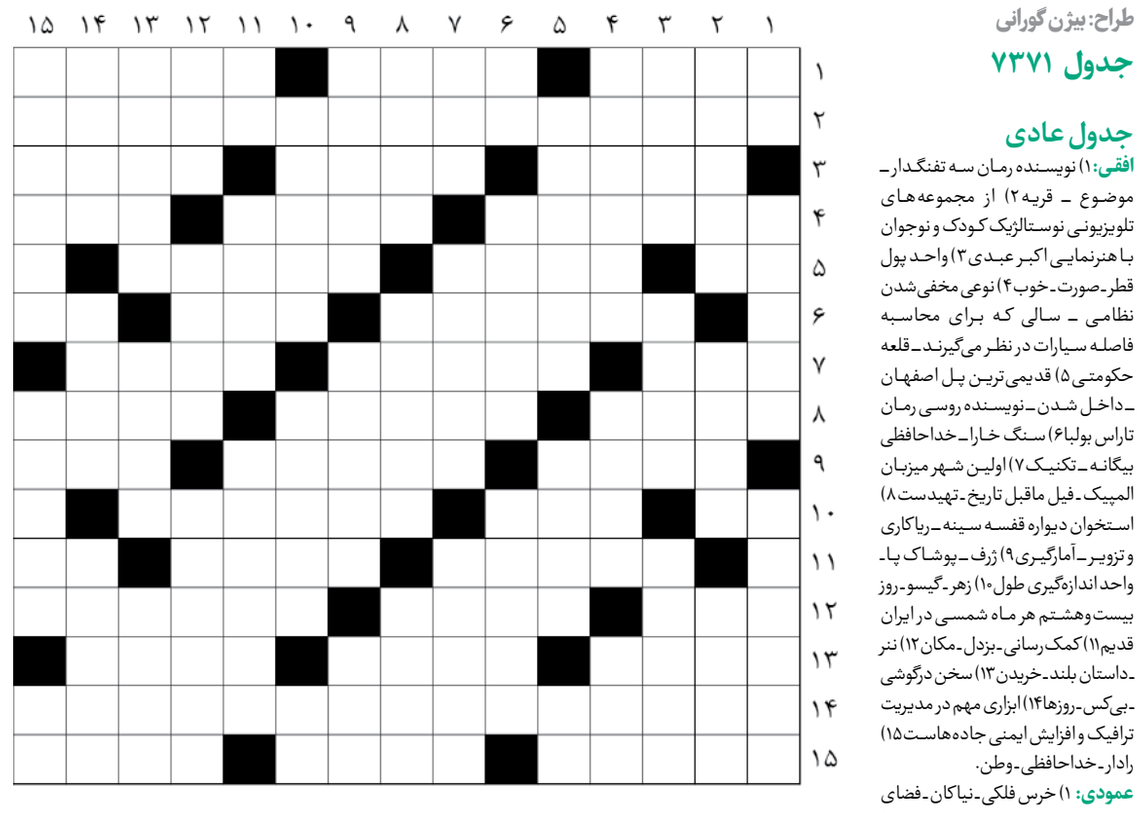

حل جدول عادی ۷۳۶۹

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ت	ح	ر	ک	■	ت	ا	ر	ی	خ	■	ب	ا	ل	ی
۲	گ	و	ش	و	ا	ر	ه	ع	ر	ش	■	د	و	ی	ل
۳	ر	ر	■	■	د	ن	ا	ن	■	ک	ا	ن	ا	ل	■
۴	ک	ا	ل	ر	ی	■	ل	ا	ی	ی	ک	■	خ	ا	ن
۵	■	■	■	ب	س	ت	ن	ی	■	ا	د	و	ا	ر	گ
۶	و	ا	ن	م	و	د	■	ب	د	ن	ا	م	■	ک	ر
۷	ا	ب	ی	■	ر	ا	ه	ا	ب	■	ن	ج	ا	ش	ی
۸	م	د	ا	د	■	ر	و	ک	ا	ر	■	د	ب	و	س
۹	ا	س	ت	ا	ش	■	ا	ر	د	و	ر	■	ش	ی	ت
۱۰	ن	ت	■	ر	و	ن	د	ه	■	ک	ا	ف	ی	ی	ن
۱۱	د	■	ن	ا	ر	و	ا	■	ک	ش	س	ا	ن	■	■
۱۲	ه	ک	ر	■	ب	ر	ر	س	ی	■	ت	م	ه	ی	د
۱۳	ر	و	ن	ا	س	■	ل	ا	و	ک	■	■	■	ا	ی
۱۴	س	ا	د	س	■	ن	ا	ر	ی	س	ت	■	و	ر	■
۱۵	م	ر	ا	ل	■	ه	و	م	ا	ن	■	ا	ت	ر	ک

حل جدول ویژه ۷۳۶۹

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ط	ا	ل	ب	■	م	ر	ت	ا	ض	■	ی	و	ش	ن
۲	ا	د	و	ل	ف	ه	ی	ت	ل	ر	■	م	ا	و	ا
۳	ی	ن	■	■	ص	د	و	ر	■	ب	س	ن	د	ه	■
۴	ف	ا	م	ی	ل	■	ن	ی	و	ش	ا	■	ا	ر	ه
۵	■	■	■	ا	س	ت	ا	د	■	ا	س	ر	ا	■	ی
۶	ا	ح	ن	ر	ا	ز	■	ف	ر	ت	و	ت	■	ا	ر
۷	و	ق	ر	■	ک	ت	ا	ن	ی	■	ج	س	ت	و	و
۸	ز	ا	ی	ر	■	ک	ر	و	ت	ن	■	ز	و	ل	و
۹	ا	ن	س	ا	ب	■	ت	ر	ه	ی	ب	■	ر	ا	ی
۱۰	ل	ه	■	س	ر	س	ب	ز	■	ا	س	ب	ن	س	ر
۱۱	ی	■	ب	و	ر	ی	ا	■	د	م	ب	خ	ت	■	■
۱۲	د	ه	ا	■	س	ل	ط	ا	ن	■	ا	ت	و	س	ا
۱۳	■	ا	ب	ت	ی	ن	■	ل	ب	ا	س	■	■	و	ب
۱۴	و	ر	ز	ا	■	د	ر	و	ا	ز	ه	س	ف	ی	د
۱۵	ش	ب	ن	م	■	ر	س	ا	ل	ت	■	ب	ر	ا	ی

برای حل جدول اعداد باید در هر مربع کوچک‌تر ۳ در ۳ هیچ عدد تکراری وجود نداشته باشد. همچنین هیچ عددی در یک سطر یا ستون مربع بزرگ ۹ در ۹ تکرار نشده باشد.

حل سودوکو ۵۲۴۵

۲	۹	۷	۶	۴	۵	۸	۱	۳
۳	۱	۶	۹	۸	۲	۷	۴	۵
۸	۴	۵	۳	۷	۱	۶	۹	۲
۷	۶	۲	۸	۹	۴	۳	۵	۱
۱	۸	۴	۵	۲	۳	۹	۷	۶
۵	۳	۹	۷	۱	۶	۲	۸	۴
۶	۷	۳	۴	۵	۸	۱	۲	۹
۴	۲	۸	۱	۳	۹	۵	۶	۷
۹	۵	۱	۲	۶	۷	۴	۳	۸

۴	۵	۳	۱	۸	۶	۹	۷	۲
۸	۱	۶	۷	۹	۲	۳	۵	۴
۲	۷	۹	۳	۴	۵	۶	۸	۱
۱	۹	۲	۴	۷	۸	۵	۳	۶
۵	۳	۷	۶	۲	۹	۴	۱	۸
۶	۴	۸	۵	۳	۱	۲	۹	۷
۳	۶	۴	۸	۵	۷	۱	۲	۹
۹	۸	۵	۲	۱	۴	۷	۶	۳
۷	۲	۱	۹	۶	۳	۸	۴	۵

۵	۹	۴	۸	۱	۲	۳	۷	۶
۸	۷	۱	۶	۵	۳	۲	۹	۴
۲	۶	۳	۴	۹	۷	۸	۱	۵
۴	۱	۶	۵	۸	۹	۷	۲	۳
۹	۵	۲	۳	۷	۱	۴	۶	۸
۳	۸	۷	۲	۶	۴	۹	۵	۱
۷	۲	۸	۱	۳	۶	۵	۴	۹
۶	۳	۹	۷	۴	۵	۱	۸	۲
۱	۴	۵	۹	۲	۸	۶	۳	۷

سودوکو ۵۲۴۶

۳								۲
		۷		۸		۶		
	۲	۱				۳	۴	
			۵		۸			
							۶	
			۱		۷			
	۳	۵				۸	۷	
		۲		۷		۴		
۶								۱

۹								۵
		۱		۶		۳		
	۵	۷				۸	۱	
			۴		۲			
							۵	
			۱		۷			
			۳		۱			
				۱				

								۸
						۷		
						۴		
						۸	۵	
						۵		
			۶		۲			
				۸				
			۷		۴			

۳								۸
		۲		۹		۳		
	۸	۴				۹	۲	
			۱		۵			
							۵	
	۱							
			۳		۸			
		۵	۷		۲			
۲								۵

								۵
		۹		۶		۳		
	۵	۷				۸	۱	
			۴		۲			
							۵	
			۱		۷			
			۳		۱			